

DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2026-85-184>

УДК 631.1:502.131.1

ЦИРКУЛЯРНА ЕКОНОМІКА ЯК ДЕТЕРМІНАНТА СТАЛОГО РОЗВИТКУ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ

CIRCULAR ECONOMY AS A DETERMINANT OF SUSTAINABLE DEVELOPMENT OF AGRICULTURAL ENTERPRISES

Фесіна Юрій Георгійовичкандидат економічних наук, доцент,
Луцький національний технічний університет
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-3366-6071>**Залевський Павло Миколайович**аспірант,
Луцький національний технічний університет
ORCID: <https://orcid.org/0009-0000-5714-7108>**Дорош Вікторія Юрївна**кандидат економічних наук, доцент,
Луцький національний технічний університет
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4111-9337>**Fesina Yurii, Zalevskyi Pavlo, Dorosh Victoria**
Lutsk National Technical University

У статті досліджено теоретико-методологічні засади формування та розвитку циркулярної економіки як визначальної детермінанти забезпечення сталого розвитку аграрних підприємств. Обґрунтовано, що сучасна трансформація аграрного сектору супроводжується посиленням ресурсних обмежень і зростанням вартості виробничих факторів, що актуалізує необхідність переходу від лінійних до замкнених моделей господарювання. Визначено, що імплементація принципів циркулярної економіки передбачає оптимізацію використання матеріальних потоків та повторне залучення ресурсів у виробничий цикл, що сприяє підвищенню ефективності функціонування аграрних підприємств. З'ясовано специфіку формування циркулярних бізнес-моделей у сільському господарстві, які базуються на інтеграції процесів виробництва, переробки та утилізації відходів у єдину економічну систему. Доведено, що інтеграція принципів циркулярної економіки у систему управління аграрними підприємствами створює передумови для забезпечення їх довгострокової стійкості та підвищення конкурентоспроможності.

Ключові слова: циркулярна економіка, сталий розвиток, аграрні підприємства, ресурсна ефективність, замкнені виробничі цикли, управління ресурсними потоками, економічна результативність.

The purpose of the article is to theoretically and methodologically substantiate the role of the circular economy as a key determinant of the sustainable development of agricultural enterprises, as well as to develop approaches to assessing the efficiency of closed resource cycles and their impact on the effectiveness of economic activity. The research methodology is based on a combination of general scientific and special methods of scientific knowledge. A systematic approach was used to identify the relationships between resource flows of agricultural enterprises and their economic performance. Content analysis, comparison, and generalization methods were used to assess the effectiveness of circular management approaches. Elements of synthesis were used to formalize the impact of closed resource cycles, enabling us to determine the nature of the relationship between circularity levels and indicators of sustainable development for agricultural enterprises. The article explores the theoretical and methodological principles underlying the formation and development of a circular economy as a key determinant of sustainable development for agricultural enterprises. It is determined that implementing the principles of a circular economy involves optimizing the use of material flows and re-engaging resources in the production cycle, thereby increasing the efficiency of agricultural enterprises. The specifics of the formation of circular business models in agriculture, which integrate production, processing, and waste disposal into a single economic system, are

clarified. It is established that the use of circular approaches not only reduces production costs but also creates additional sources of economic value through the reuse of resources and diversification of economic activity. The need to develop a comprehensive analytical tool for assessing the level of circularity of agricultural enterprises is substantiated, thereby allowing for the consideration of the relationship between the efficiency of resource use and the effectiveness of economic activity. It is proven that integrating the principles of the circular economy into the management systems of agricultural enterprises creates the prerequisites for ensuring their long-term sustainability and increasing competitiveness.

Keywords: circular economy, sustainable development, agricultural enterprises, resource efficiency, closed production cycles, resource flow management, economic performance.

Постановка проблеми. Особливості сучасного стану розвитку аграрного сектору в Україні характеризуються постійним зростанням інтенсивності використання ресурсів, що супроводжується накопиченням виробничих відходів і підвищенням витрат господарської діяльності. Традиційна лінійна модель функціонування аграрних підприємств, яка ґрунтується на принципах «виробництво-споживання-утилізація», усе більше виявляє свою обмеженість, оскільки не забезпечує належного рівня ефективності використання ресурсів та не формує передумов для довгострокової стабільності виробничих систем. Це вимагає від аграрних підприємств пошуку нових підходів до організації господарських процесів, які б могли належним чином забезпечити оптимізацію використання наявних ресурсів і мінімізацію втрат.

Одним із таких підходів є концепція циркулярної економіки, яка передбачає формування замкнених виробничих циклів, повторне використання ресурсів та інтеграцію процесів переробки відходів у загальну систему функціонування підприємства. Однак у даний час, попри зростання наукового інтересу до зазначеної проблематики, питання адаптації циркулярних принципів до специфіки аграрного виробництва залишаються недостатньо опрацьованими. Зокрема, відсутня цілісна методологія оцінювання рівня циркулярності аграрних підприємств, а також недостатньо дослідженим є вплив замкнених ресурсних циклів на економічну результативність їх діяльності.

Додаткову складність становить необхідність функціонального узгодження циркулярних підходів із системою управління підприємством. А це, у свою чергу, потребує розробки відповідного аналітичного інструментарію та переосмислення традиційних управлінських підходів щодо ресурсної ефективності виробництва. У зв'язку з цим виникає наукова проблема обґрунтування циркулярної економіки як детермінанти сталого розвитку аграрних підприємств, що і обумовлює необхідність

проведення комплексного дослідження зазначених процесів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У сучасних наукових дослідженнях дедалі виразніше простежується перехід від фрагментарного трактування поняття «розвиток підприємств» до його розуміння як складної системи взаємопов'язаних управлінських, інвестиційних, цифрових і ресурсних процесів. Зокрема, у своїх працях М. І. Дзямуч [1; 2; 3] стверджує, що підприємницький розвиток у сучасній економіці формується під впливом цифрових трансформацій та потреби в диверсифікації управлінських рішень. На основі проведених досліджень автор формує методологічне підґрунтя для аналізу аграрних підприємств як відкритих економічних систем, здатних адаптуватися до змін бізнес-середовища шляхом оновлення їхньої ресурсної та організаційної структури.

Вагомий внесок у розкриття засад зеленої економіки зроблено у працях В. В. Пшибельського [4] та Н. Л. Хомюк [5]. Дослідники зазначають, що становлення зеленої економіки пов'язане не лише з екологізацією виробництва, але і з формуванням соціально відповідальної поведінки бізнес-структур та загальною переорієнтацією господарської діяльності на довгострокову стійкість. Такий підхід є важливим для розуміння циркулярної економіки, оскільки саме вона забезпечує практичний механізм переходу від декларативної орієнтації на сталість до конкретних моделей повторного використання ресурсів і створення доданої вартості в межах замкнених виробничих циклів в аграрному виробництві.

Окремий науковий інтерес становлять праці Ю. О. Чалюк [6; 7], у яких досліджено індексні підходи до оцінювання добробуту та потенційні центри соціально-економічного зростання в умовах ентропійного розвитку. Цим авторка розширює аналітичне поле сталого розвитку, оскільки циркулярна економіка аграрних підприємств має оцінюватися не лише через виробничі або фінансові показ-

ники, але й через здатність формувати ширші соціально-економічні ефекти.

Проблематику прибутковості сільськогосподарських підприємств розглянуто також у роботі Т. О. Шматковської [8], яка визначає необхідність пошуку внутрішніх резервів підвищення ефективності аграрного виробництва. Авторка розглядає циркулярну економіку як один із таких резервів, оскільки повторне залучення ресурсів, скорочення непродуктивних витрат і раціоналізація виробничих потоків безпосередньо впливають на економічну результативність підприємств агросектору.

Безпосередній зв'язок цифровізації, циркулярної економіки та безпеки сталого розвитку аграрного сектору розкрито у праці М. Деліні [9]. Авторка доводить, що поєднання цифрових інструментів і циркулярних підходів створює передумови для підвищення керованості аграрних систем та зміцнення їх економічної стійкості. Водночас дослідження О. Яценко [10] акцентує увагу на ризиках інформаційного шуму в аналітичних процесах, що є важливим для формування якісної інформаційної бази управління циркулярними трансформаціями в сільському господарстві.

Отже, наявні наукові напрацювання формують достатнє теоретичне підґрунтя для аналізу сталого розвитку та ефективності аграрних підприємств. Водночас недостатньо розкритим залишається питання циркулярної економіки саме як детермінанти їх сталого розвитку, що потребує подальшого методологічного обґрунтування та прикладної аналітичної конкретизації даної проблематики.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою статті є теоретико-методологічне обґрунтування ролі циркулярної економіки як ключової детермінанти сталого розвитку аграрних підприємств, а також розробка підходів до оцінювання ефективності замкнених ресурсних циклів і їх впливу на результативність господарської діяльності.

Виклад основного матеріалу дослідження. Сучасні особливості формування та розвитку циркулярної економіки як визначальної детермінанти забезпечення сталого розвитку аграрних підприємств характеризуються комплексною трансформацією логіки господарювання, що передбачає перехід від лінійної моделі використання ресурсів до замкнених виробничих циклів. Її специфіка полягає у системній інтеграції процесів виробництва, переробки та повторного залучення ресурсів у єдину функціональну архітектуру суб'єкта господарювання, що забез-

печує йому мінімізацію втрат і підвищення рівня ефективності використання ресурсів [5]. При цьому на відміну від традиційних підходів, циркулярна модель є функціонально орієнтованою на формування доданої вартості не лише через обсяг виробництва, але і через оптимізацію внутрішніх ресурсних потоків та скорочення непродуктивних витрат.

Важливою особливістю в даному аспекті виступає необхідність адаптації управлінських механізмів до нових принципів функціонування, що передбачає впровадження аналітичного інструментарію оцінювання рівня циркулярності та його впливу на результативність господарської діяльності підприємства. Крім того, у даний час розвиток циркулярної економіки в аграрному секторі відбувається в умовах високої варіативності виробничих процесів, а це обумовлює об'єктивну потребу в гнучких моделях управління ресурсними потоками [9]. За таких умов циркулярна економіка виступає не лише інструментом оптимізації використання ресурсів, але й як специфічний системоутворюючий фактор забезпечення довгострокової стійкості аграрних підприємств.

Сучасна трансформація аграрного сектору України супроводжується посиленням ресурсних обмежень і зростанням вартості виробничих факторів, що обумовлюється структурною перебудовою господарських систем та загальним підвищенням інтенсивності використання природно-ресурсного потенціалу. При цьому розширення масштабів виробництва за умов обмеженості земельних, водних і матеріальних ресурсів зумовлює їх поступове виснаження та зниження віддачі від залучення додаткових факторів [7]. Паралельно відбувається ускладнення технологічної бази аграрного виробництва, що супроводжується зростанням капіталомісткості та витрат на підтримання функціонування виробничої інфраструктури. Тому у таких умовах лінійна модель господарювання виявляється економічно неефективною, оскільки вона передбачає значні втрати ресурсів на стадіях виробництва і споживання. А це обумовлює об'єктивну необхідність переходу до замкнених моделей, які можуть забезпечити для підприємств агросектору повторне використання ресурсів на засадах оптимізації їх обігу та загального зниження витрат на рівні виробничих процесів.

У практичному аспекті ключовим індикатором ефективності створення економічної цінності в ланцюгах виробництва та переробки є

валова додана вартість агросектору. У контексті циркулярної економіки її зростання відображає здатність підприємств переходити від лінійної моделі «виробництво-споживання-відходи» до замкнених циклів, де ресурси повторно залучаються у виробничий процес. Вищий рівень даного індикатора свідчить про глибшу переробку сировини та скорочення витрат, що безпосередньо підвищує ресурсну ефективність суб'єктів господарювання галузі [4]. Також варто зазначити, що для сталого розвитку агросектору валова додана вартість виступає базою формування фінансових можливостей для впровадження інноваційних технологій та загальної модернізації виробництва (рис. 1).

Аналіз діаграми (рис. 1) свідчить про наявність загальної висхідної тенденції валової доданої вартості агросектору України у 2017–2023 роках. Зокрема, лінійна функція тренду демонструє стале зростання показника доданої вартості. Коефіцієнт при змінній x відображає середньорічний її приріст на рівні близько 33,9 млрд грн, що свідчить про системне нарощування економічного результату агросектору. При цьому вільний член характеризує базовий рівень показника на початку періоду – 283361 млн грн. Разом із тим, квадратична поліноміальна функція дозволяє глибше оцінити динаміку. Від'ємний коефіцієнт при x^2 (-4928,1) вказує на наявність уповільнення темпів зростання після досягнення пікових значень, що підтверджується фактичним спадом після 2021 року. При цьому коефіцієнт при x (73334) відображає інтенсивне зростання на початкових етапах

аналізованого періоду, оскільки подальша динаміка зміни валової доданої вартості має циклічний характер.

Поєднання двох трендових моделей свідчить, що незважаючи на загалом позитивну тенденцію розвитку агросектору, його функціонування супроводжується коливаннями та ознаками нестабільності, що потребує врахування цієї специфіки при формуванні стратегій управління.

Таким чином, у практичному аспекті імплементація принципів циркулярної економіки об'єктивно орієнтована на оптимізацію використання матеріальних потоків та повторне залучення ресурсів у виробничий цикл, оскільки її концептуальна основа полягає у збереженні економічної цінності ресурсів протягом максимально тривалого періоду їх використання. Тому циркулярний підхід передбачає багаторазове включення матеріальних потоків у процес створення доданої вартості [2]. Це досягається шляхом структурної перебудови виробничих процесів для скорочення витрат ресурсів та інтеграцію операцій переробки і відновлення у загальну систему функціонування підприємства. Відтак, оптимізація матеріальних потоків у цьому контексті виступає інструментом узгодження обсягів ресурсоспоживання з параметрами виробничої діяльності підприємств агросектору (табл. 1).

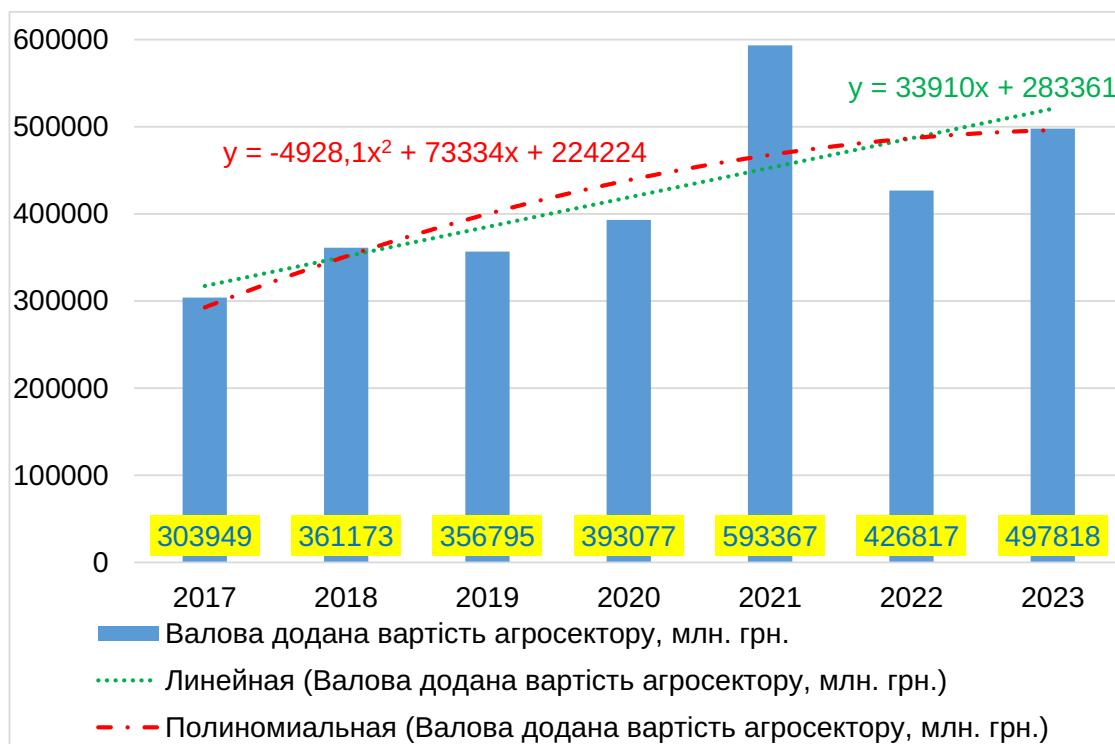
Отже, ключові напрями трансформації матеріальних потоків у межах циркулярної моделі господарювання визначають їх функціональне значення для підвищення ефективності діяльності аграрних підприємств. Інтеграція механізмів оптимізації ресурсоко-

Таблиця 1

Трансформація матеріальних потоків у циркулярній економіці аграрних підприємств

Елемент трансформації матеріальних потоків	Функціональна характеристика	Економічний ефект для підприємства
Оптимізація ресурсного використання	Узгодження обсягів споживання ресурсів з параметрами виробництва	Зниження непродуктивних витрат і підвищення ресурсної ефективності
Повторне залучення ресурсів	Інтеграція відновлених матеріалів у виробничий цикл	Скорочення залежності від зовнішніх поставачань
Замкнені виробничі цикли	Формування безперервного обігу матеріальних потоків	Стабілізація витратної бази підприємства
Переробка та відновлення відходів	Включення процесів утилізації у систему виробництва	Створення додаткової економічної вартості
Управління матеріальними потоками	Координація руху ресурсів на всіх стадіях виробництва	Підвищення загальної результативності господарської діяльності

Джерело: сформовано авторами на основі [2; 9]

Рис. 1. Трендова оцінка динаміки валової доданої вартості агросектору України за 2017-2023 роки

Джерело: сформовано авторами

ристування та замкненості виробничих циклів формує цілісну систему управління ресурсними потоками, орієнтовану на мінімізацію втрат і стабілізацію витратної бази підприємства [3]. Саме такий підхід, на нашу думку, забезпечує функціональне підвищення рівня адаптивності аграрних виробників до змін умов функціонування, що диктуються зовнішнім середовищем. При цьому циркулярна трансформація матеріальних потоків виступає ключовим чинником формування довгострокової стійкості аграрного виробництва.

Враховуючи визначену вище специфіку трансформації матеріальних потоків, варто зазначити, що формування циркулярних бізнес-моделей у сільському господарстві України має виразну галузеву специфіку, зумовлену біологічною природою виробництва та циклічністю відтворювальних процесів. Саме тому на відміну від інших секторів, аграрне виробництво характеризується високою залежністю від природних факторів, що й обумовлює нерівномірність формування відходів і варіативність їх подальшого використання. В такому контексті інтеграція процесів виробництва, переробки та утилізації передбачає створення замкнених агроекономічних сис-

тем, у межах яких відходи однієї стадії виробництва будуть трансформуватися у ресурс для наступної.

Функціональна ж специфіка таких моделей передбачає поєднання технологічних і організаційних рішень, спрямованих на максимізацію внутрішнього обігу ресурсів та зниження втрат на всіх етапах виробничого циклу. Важливим аспектом при цьому є формування внутрішніх ланцюгів доданої вартості, які забезпечують перехід від сировинної орієнтації до більш диверсифікованої структури виробництва [10]. Таким чином, циркулярні бізнес-моделі в аграрному секторі виступають інструментом підвищення економічної результативності, забезпечуючи узгодженість між виробничими процесами та раціоналізацією використання ресурсного потенціалу підприємства.

Інтеграція принципів циркулярної економіки у систему управління аграрними підприємствами формує передумови для їх довгострокової стійкості та підвищення конкурентоспроможності через структурну оптимізацію ресурсних потоків і зниження залежності витрат від зовнішніх факторів. При цьому перехід до замкнених виробничих

Таблиця 2

Вплив циркулярної економіки на стійкість і конкурентоспроможність аграрних підприємств

Напрямок інтеграції циркулярних принципів	Управлінська характеристика	Результативний ефект для підприємства
Оптимізація ресурсних потоків	Узгодження обсягів використання ресурсів із виробничими потребами	Зниження витрат та підвищення ресурсної ефективності
Замкнені виробничі цикли	Інтеграція процесів повторного використання ресурсів	Стабілізація витратної бази та зменшення залежності від поставачів
Повторне залучення відходів	Використання вторинних ресурсів у виробництві	Формування доданої вартості та зростання прибутковості
Адаптивне управління ресурсами	Гнучке регулювання матеріальних потоків відповідно до умов функціонування	Підвищення стійкості до зовнішніх змін
Інтеграція виробничих процесів	Координація виробництва, переробки та утилізації	Посилення конкурентних переваг підприємства

Джерело: сформовано авторами

циклів забезпечує раціоналізацію використання матеріальних ресурсів і формування додаткової економічної вартості за рахунок їх повторного залучення [8]. Як наслідок – циркулярна модель управління сприяє зміцненню економічної стабільності та формуванню стійких конкурентних переваг (табл. 2).

Отже, інтеграція принципів циркулярної економіки формує цілісну управлінську парадигму, в межах якої відбувається синхронізація ресурсних потоків і виробничих процесів. На нашу думку поєднання оптимізації ресурсокористування, замкненості виробничих циклів та повторного залучення відходів забезпечує зниження чутливості підприємств до витрат і забезпечує стабілізацію їх економічної діяльності. Тому це створює передумови для формування стійких конкурентних переваг, які ґрунтуються як на раціоналізації внутрішніх ресурсів, так і на загальному підвищенні результативності господарської діяльності.

Висновки. Таким чином, циркулярна економіка виступає системоутворюючою детермінантою забезпечення сталого розвитку аграрних підприємств, оскільки саме вона формує нову логіку організації господарської діяльності, орієнтовану на замкненість ресурсних потоків і підвищення ефективності їх використання. Відповідна інтеграція циркулярних підходів у систему управління забезпечує зниження матеріаломісткості виробництва та формування додаткових джерел вартості за рахунок повторного залучення ресурсів. Ключовими умовами ефективної реалізації циркулярної моделі є функціональне узгодження виробничих і переробних процесів, а також впровадження аналітичного інструментарію оцінювання рівня циркулярності підприємств. Тому циркулярна трансформація аграрного сектору сприяє підвищенню його стійкості та конкурентоспроможності, забезпечуючи довгострокову результативність господарської діяльності аграрних виробників.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Дзямулич М. І., Коробчук Т. І. Цифрові виклики трансцендентної економіки. *Економіка та суспільство*. 2026. № 84. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2026-84-111>.
2. Дзямулич М. І., Косінський П. М. Формування механізму розвитку підприємств агросектору на засадах цифровізації. *Агросвіт*. 2026. № 3. С. 138–143. DOI: <https://doi.org/10.32702/2306-6792.2026.3.138>.
3. Дзямулич М. І., Чиж Н. М. Страхування інвестицій та диверсифікація інвестиційних ризиків. *Економічні науки. Серія «Облік і фінанси»*. 2013. № 10(5). С. 38–43. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecnof_2013_10%285%29__7.

4. Пшибельський В. В., Шматковська Т. О., Колосок А. М. Засади формування зеленої економіки на основі розвитку соціальної відповідальності бізнес-структур. *Агросвіт*. 2025. № 2. С. 75–80. DOI: <https://doi.org/10.32702/2306-6792.2025.2.75>.
5. Хомюк Н. Л., Дзямулич М. І., Баришнікова В. В. Драйвери формування зеленої економіки на засадах цифровізації та сталого розвитку в Україні. *Агросвіт*. 2025. № 6. С. 11–16. DOI: <https://doi.org/10.32702/2306-6792.2025.6.11>.
6. Чалюк Ю. О. Індексна оцінка добробуту ветеранів: міжнародні практики та можливості імплементації в Україні. *Економіка та суспільство*. 2026. № 83. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2026-83-122>.
7. Чалюк Ю. О. Mint, bell, piiggs, vista, civets, n-11, brooms – потенційні центри соціально-економічного зростання в умовах ентропійного розвитку. *Сталий розвиток економіки*. 2026. № 1(58). С. 637–644. DOI: <https://doi.org/10.32782/2308-1988/2026-58-83>.
8. Шматковська Т. О. До проблематики забезпечення прибутковості сільськогосподарських підприємств. *Ефективна економіка*. 2016. № 1. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=4752>.
9. Dielini M., Korneliuk O., Shmatkovska T., Naumenko N., Virun L., Khomiuk N., Martyniuk R. Security of sustainable development of the agricultural sector of the region based on digitalization and circular economy: a case study of Ukraine. *AD ALTA: Journal of Interdisciplinary Research*. 2024. Vol. 14(2). Special Issue XLIV. P. 104–108. URL: https://www.magnanimitas.cz/ADALTA/140244/papers/A_19.pdf.
10. Iashchenko O., Chupryna O., Maksymov S., Zemlianska N., Afanasieva O., Popova Y. Information Noise in Marketing Analytics: Implications for Financial Reporting and Economic Decision-Making. *International Journal of Accounting and Economics Studies*. 2025. Vol. 12(5). P. 702–709. DOI: <https://doi.org/10.14419/qk1f2333>.

REFERENCES:

1. Dziamulych, M. I., & Korobchuk, T. I. (2026) Tsyfrovii vyklyky trancendentnoi ekonomiky [Digital challenges of the transcendent economy]. *Ekonomika ta suspilstvo – Economy and society*, vol. 84. Available at: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2026-84-111> (in Ukrainian).
2. Dziamulych, M. I., & Kosinskyi, P. M. (2026) Formuvannia mekhanizmu rozvytku pidpriemstv agrosektoru na zasadakh tsyfrovizatsii [Formation of a mechanism for the development of agricultural enterprises based on digitalization]. *Agrosvit – Agrarian world*, vol. 3, pp. 138–143. Available at: <https://doi.org/10.32702/2306-6792.2026.3.138> (in Ukrainian).
3. Dziamulych, M. I. & Chyzh, N. M. (2013) Strakhuvannia investytsiy ta dyversyfikatsiia investytsiinykh ryzykiv [Investment insurance and diversification of investment risks]. *Ekonomichni nauky. Seria "Oblik ta finansy" – Economic Sciences. Series "Accounting and Finance"*, vol. 10(37), pp. 21–26. Available at: URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecnof_2013_10%285%29__7 (in Ukrainian).
4. Pshybelskyi, V. V., Shmatkovska, T. O. & Kolosok, A. M. (2025) Zasady formuvannia zelenoi ekonomiky na osnovi rozvytku sotsialnoi vidpovidalnosti biznes-struktur [Principles of forming a green economy based on the development of social responsibility of business structures], *Agrosvit – Agrarian world*, vol. 2, pp. 75–80. Available at: <https://doi.org/10.32702/2306-6792.2025.2.75> (in Ukrainian).
5. Khomiuk, N. L., Dziamulych, M. I., & Baryshnikova, V. V. (2025) Draivery formuvannia zelenoi ekonomiky na zasadakh tsyfrovizatsii ta staloho rozvytku v Ukraini [Drivers of the formation of a green economy based on digitalization and sustainable development in Ukraine]. *Agrosvit – Agrarian world*, vol. 6, pp. 11–16. Available at: <https://doi.org/10.32702/2306-6792.2025.6.11> (in Ukrainian).
6. Chaliuk, Yu. O. (2026) Indeksna otsinka dobrobutu veteraniv: mizhnarodni praktyky ta mozhlyvosti implemetsatsii v Ukraini [Index assessment of veterans' well-being: international practices and implementation possibilities in Ukraine], *Ekonomika ta suspilstvo – Economy and society*, vol. 83. Available at: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2026-83-122> (in Ukrainian).
7. Chaliuk, Yu. O. (2026) Mint, bell, piiggs, vista, civets, n-11, brooms – potentsiini tsentry sotsialno-ekonomichnoho zrostannia v umovakh entropiinoho rozvytku [Mint, bell, piiggs, vista, civets, n-11, brooms – potential centers of socio-economic growth in conditions of entropic development]. *Staliy rozvytok ekonomiky – Sustainable economic development*, vol. 1(58), pp. 637–644. Available at: <https://doi.org/10.32782/2308-1988/2026-58-83> (in Ukrainian).
8. Shmatkovska, T. O. (2016) Do problematyky zabezpechennia prybutkovosti silskogospodarskykh pidpriemstv [On the problems of ensuring the profitability of agricultural enterprises]. *Efektivna ekonomika – Effective economy*, vol. 1. Available at: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=4752> (in Ukrainian).
9. Dielini, M., Korneliuk, O., Shmatkovska, T., Naumenko, N., Virun, L., Khomiuk, N., & Martyniuk, R. (2024) Security of sustainable development of the agricultural sector of the region based on digitalization and circular

economy: a case study of Ukraine. *AD ALTA: Journal of Interdisciplinary Research*, vol. 14(2), Special Issue XLIV, pp. 104–108. Available at: https://www.magnanimitas.cz/ADALTA/140244/papers/A_19.pdf.

10. Iashchenko, O., Chupryna, O., Maksymov, S., Zemlianska, N., Afanasieva, O., & Popova, Y. (2025) Information Noise in Marketing Analytics: Implications for Financial Reporting and Economic Decision-Making. *International Journal of Accounting and Economics Studies*, vol. 12(5), pp. 702–709. Available at: <https://doi.org/10.14419/qk1f2333>.

Дата надходження статті: 15.04.2026

Дата прийняття статті: 05.05.2026

Дата публікації статті: 14.05.2026